

Polska wersja Skali AMORE służącej do badania motywacji seksualnych

Dagna Kocur*

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

POLISH VERSION OF THE AMORE SCALE FOR STUDYING SEXUAL MOTIVATION

The paper presents a series of surveys based on the Polish version of the AMORE scale (Hill & Preston, 1996). It is a tool designed to measure 8 motives why people engage in sexual activity. The survey was conducted on a group of 701 participants: 378 females and 323 males. Survey 1 was aimed at psychometric analysis of the Polish version of the tool and dependence between the motives driving sexual activity, sexual satisfaction and psychological gender. Survey 2 concerned the dependence between sexual motives and variables characterising sexual life of an individual. The purpose of survey 3 was to enable analysis of dependences between sexual motives and sexual desire measures. Collective analysis of data from surveys 1, 2 and 3 and average results obtained in individual scales, correlation between sexual motivations with age and gender differences is presented in the final parts of the paper. The most popular sexual motive was to appreciate the partner; the rarest motivation was procreation. The analysis of interchangeability of sexual motivation with age showed that women more often than men experienced loss of motivation to engage in sexual activity with age.

Key words: sexual motivation, close relationships, sex, gender, sexual satisfaction

WPROWADZENIE

Autorzy podejmujący się definiowania motywacji różnie ujmują jej problematykę, kładą także nacisk na odmienne elementy. Przykładowo motywacja może polegać na dążeniu do czegoś lub unikaniu czegoś (Higgins, 1997). Bywa też uważana za wewnętrzną przyczynę skłaniającą człowieka do podejmowania lub zaniechania pewnych działań i zachowań. Traktuje się ją także jako stan wewnętrznego napięcia wzbudzającego działanie i ukierunkowującego zachowanie na osiągnięcie celu (Mullen i Johnson, 1990). Najbardziej aktualne definicje zakładają, że celem każdego zachowania jest przystosowanie się do środowiska (Franken, 2005).

Regulacja popędu seksualnego nie jest typowym spośród analizowanych rodzajów zachowań ludzkich, ponieważ nie ma ona homeostatycznej natury. Pożądanie, pobudzenie seksualne oraz decyzja o podjęciu aktywności seksualnej jest złożoną interakcją mechanizmów neurofizjologicznych, biochemicznych, procesów poznawczych oraz socjalizacji – wpływu kultury i środowiska. Potocznie dużą wagę przypisuje się hormonom, a zwłaszcza testosteronowi. Dowodem na to, iż jego rola jest istotna, jednak znacznie przeceniana, są na przykład badania

Bancrofta (1995), w których erekcja pojawiająca się podczas snu zależała od poziomu testosteronu, jednak już erekcja pojawiająca się w odpowiedzi na wizualne treści erotyczne w niewielkim stopniu zależała od poziomu tego hormonu.

W odniesieniu do tematyki motywacji seksualnych prokreacja pojawia jako jeden z najistotniejszych z biologicznego punktu widzenia motywów, jednak funkcje ludzkiej seksualności są bardzo zróżnicowane i zdecydowanie nie ograniczają się do prokreacji. Bancroft (1995) wymienia siedem funkcji, które może pełnić akt seksualny: zachowania seksualne pomagają w kształtowaniu tożsamości płciowej; udane kontakty seksualne oraz przekonanie o własnej atrakcyjności seksualnej wpływają na samocenę; regulacja częstotliwości aktywności seksualnej może służyć jako środek do manipulacji i przejęcia kontroli nad partnerem; kontakt seksualny może służyć jako ekspresja wrogości oraz okazanie władzy – gwałt; aktywność seksualna może być sposobem na rozładowanie napięcia; poszukiwanie możliwości kontaktu seksualnego (przykładowo z osobą o bardzo wysokim statusie) może być ekspresją potrzeby podejmowania ryzyka; zachowania seksualne mogą być drogą do uzyskiwania korzyści materialnych (prostyytucja, sponsoring). Skoro zatem zachowania seksualne mogą pełnić tak zróżnicowane funkcje, motywacje do podejmowania aktywności seksualnej także powinny być zróżnicowane i wychodzić daleko poza prokreację.

* Korespondencję dotyczącą artykułu można kierować na adres: Dagna Kocur, Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski, ul. M. Grażyńskiego 53, 40-126 Katowice.

dagna.kocur@us.edu.pl

HISTORIA BADAŃ I ANALIZ MOTYWACJI SEKSUALNEJ

Teoretyczne spojrzenie na czynniki odpowiedzialne za zachowania seksualne zmieniały się wraz z rozwojem medycyny, psychologii i seksuologii. Brak jednej powszechnie uznanej teorii motywów zachowań seksualnych przyczynił się do niezwykle rozdrobnionej tradycji badań nad motywacją seksualną człowieka, a w efekcie do braku dobrze opracowanych narzędzi pomiaru motywów seksualnych. Według Hill i Preston (1996) teoretycy tacy jak Ellis, Moll i Freud postrzegali ludzką reakcję seksualną w prosty sposób – jako gromadzenie, a następnie uwolnienie energii seksualnej. W przeciwieństwie do nich, Kinsey, Pomeroy i Martin (1948) interesowali się jedynie pomiarem jawnego zachowania i z tego powodu skupiali się prawie wyłącznie na zachowaniach z pominięciem sfery psychologicznej jednostki (Beck, Bozman i Qualtrough, 1991; Tiefer, 1991). Później Masters i Johnson (1966) bardzo oszczędnie zaproponowali, że cykl reakcji seksualnej ma swój początek w powszechnym dla wszystkich tak zwanym wrodzonym popędzie do orgazmu (Tiefer, 1991). Kilku badaczy (Denney, Field i Quadagno, 1984; Carroll, Volk i Hyde, 1985; Whitley, 1988; Leigh, 1989) przeanalizowało szereg przyczyn zainteresowania seksem takich jak: doświadczenie przyjemności, wyrażenie bliskości emocjonalnej, reprodukcja, zadowolenie swojego partnera, doświadczenie poczucia podboju oraz ulżenie napięciu seksualnemu. Jednak według Hill i Preston (1996) wiele narzędzi wykorzystywanych w poszczególnych wyżej wspomnianych badaniach zostało opracowanych *ad hoc*, a rzetelności i trafności pomiarów poświęcono niewiele uwagi.

Prowadząc rozważania dotyczące historii badań nad motywacją seksualną, nie sposób nie wspomnieć o pracy Whalena (1966), który sugeruje, że motywacja seksualna zarówno ludzi, jak i zwierząt jest kontrolowana przez czynniki biologiczne i empiryczne. Wyróżnia on dwa czynniki składowe motywacji seksualnej: podniecenie seksualne, które reprezentuje obecny poziom pobudzenia seksualnego i pobudliwość seksualną rozumianą jako skłonności (łatwość) do podniecenia. Podniecenie jest modulowane przez obecność lub brak odpowiednich bodźców. Pobudliwość seksualna zależy od stanu hormonalnego, efektów sprzężenia zwrotnego i doświadczeń jednostki. Autor podkreśla także różnicę między poziomem motywacji seksualnej a wyrażaniem jej w zachowaniach seksualnych.

BADANIA MOTYWACJI SEKSUALNYCH

Przegląd artykułów naukowych zawierających w tytule określenie „motywacja seksualna” jest bogaty w analizy badań dotyczących ludzi, ale i zwierząt (por. Everitt, 1990; Alexander, Packard i Hines, 1994; López, Olster i Ettenberg, 1999). Motywacja seksualna jest tam rozumiana częściej jako wielkość ogólnej motywacji do podjęcia aktywności seksualnej niż w rozumieniu zróżnicowanych motywów – powodów, dla których dana osoba podejmuje taką aktywność. Badania te często dotyczą zależności

siły motywacji do podejmowania aktywności seksualnej od poziomu stężenia wybranych hormonów lub leków wpływających na funkcjonowanie układu hormonalnego (por. Hull i in., 1995; Moses i in., 1995; Wallen, 2001; El-Hage, Eden i Zoa Manga, 2007; Jones i in., 2010).

Badania Klusmanna (2002) dotyczące zmienności motywacji seksualnej wraz z czasem trwania bliskiego związku ujmują motywację seksualną jako ogólną motywację do podejmowania kontaktów seksualnych. Badania przeprowadzone na reprezentatywnej próbie niemieckich studentów pokazały, że: 1) aktywność seksualna i satysfakcja seksualna zmniejszają się u kobiet i mężczyzn wraz z długością trwania związku; 2) popęd seksualny zmniejsza się jedynie u kobiet; 3) pragnienie czułości zmniejsza się u mężczyzn, a wzrasta u kobiet wraz z czasem trwania związku; 4) motywacja seksualna jedynie u kobiet zmniejsza się wraz z czasem trwania związku.

Agmo (1999) zaprezentował interesujące podejście do motywacji seksualnej znów rozumianej jako ogólna motywacja do podejmowania aktywności seksualnej. Artykuł ten dotyczył zdarzeń determinujących występowanie zachowań seksualnych wśród ssaków. Grammer, Renninger i Fischer (2004) także ujmują motywację seksualną jako ogólny poziom zainteresowania aktywnością seksualną. Badania ich odpowiadają na pytanie, czy wybór odzieży u kobiet wiąże się z ogólną motywacją do podejmowania stosunku seksualnego. Interesującą pracą obszernie analizującą problematykę motywacji seksualnej przedstawiają Singer i Toates (1987). Autorzy ci stworzyli teoretyczny model motywacji seksualnej. Poruszają także zagadnienia podobieństw i różnic między motywacją seksualną a na przykład głodem czy pragnieniem, omawiają również skutki deprywacji motywacji seksualnej.

Meston i Buss (2007) przeprowadzili dwa badania, które w istotny sposób wzbogacają wiedzę dotyczącą powodów, dla których ludzie angażują się w aktywność seksualną. W badaniu 1, które miało charakter badania jakościowego, wyróżniono 237 powodów uprawiania seksu. Począwszy od tych nieco przyziemnych (np. „chciałam doświadczyć fizycznej przyjemności”), do tych bardziej duchowych (np. „chciałem zbliżyć się do Boga”); od altruistycznych (np. „chciałem, aby ta osoba poczuła się lepiej”) po mściwe (np. „chciałem zemścić się na moim partnerze za to, że mnie zdradził”). Badanie 2 przeprowadzone na grupie 1549 osób, w którym badani oceniali stopień, w jakim każdy z 237 powodów skłonił ich do współżycia seksualnego, dostarczyło interesujących wyników. Analizy czynnikowe wskazały cztery duże czynniki i 13 subczynników, tworząc hierarchiczną taksonomię. Czynniki związane z fizycznością obejmował następujące subczynniki: redukcję stresu, przyjemność, fizyczne pragnienie oraz poszukiwanie doznań. Czynniki związane z osiągnięciem pewnych celów obejmował zasoby, status społeczny, zemstę czy użyteczność. Czynniki emocjonalny obejmował miłość i zaangażowanie oraz ekspresję. Czynniki związane z niepewnością obejmował wzmocnienie samooceny, poczucie obowiązku i przymusu oraz pilnowanie partnera (Meston i Buss, 2007).

BADANIA HILL I PRESTON (1996)

Badania Hill i Preston (1996) zostały podjęte w celu opracowania teoretycznej perspektywy, która pozwoliłaby na pełniejsze zrozumienie motywacji seksualnej, a także rzetelne psychometryczne opracowanie poprawnego narzędzia służącego do pomiaru motywów podejmowania aktywności seksualnej. Autorzy oryginalnego narzędzia wyprowadzają założenie, że konstrukt motywacji seksualnej jest użyteczny, jeżeli chodzi o zapewnienie teoretycznego zrozumienia zachowania seksualnego (łącznie z fantazjowaniem, masturbacją i seksualną interakcją z partnerem). W tym przypadku jedynym ważnym czynnikiem mającym wpływać na motywację seksualną jest oddziaływanie dyspozycyjnych motywów seksualnych, czyli stabilnych zainteresowań określonymi aspektami zachowania seksualnego (Hill i Preston, 1996).

DYSPOZYCYJNE MOTYWY SEKSUALNE

Utrzymujące się zainteresowanie konkretnym typem podniety określane jest jako motyw dyspozycyjny (Heckhausen, 1991) lub potrzeba dyspozycyjna w ramach teorii motywacji Murraya (Murray, 1938). Motywy dyspozycyjne określają naturę reakcji jednostki na dostępne w środowisku podniety. Zgodnie z tą hipotezą osoby silnie zainteresowane dostępną podniętą seksualną doświadczają podwyższonego stanu motywacyjnego w tej sytuacji, podczas gdy jednostki mniej zainteresowane daną podniętą będą przeżywały mniejszy wzrost motywacji do jej uzyskania. Ponieważ motywy dyspozycyjne wpływają na zachowanie w sytuacjach dostarczających odpowiednich podniet, ich wpływ skutkuje wzorcem podobnego zachowania w podobnych sytuacjach lub wywołuje to samo zachowanie w przyszłych wystąpieniach tej samej sytuacji (Emmons, 1989; Heckhausen, 1991; Murray, 1938 za: Hill i Preston, 1996). Motywy dyspozycyjne organizują także postrzeganie i emocje wokół związanych z motywami celów, łącząc pozornie odmienne zachowania jako związane z tymi celami.

Motywacje związane z osiąganiem przyjemności oraz reprodukcją były uważane za główne lub jedyne z pominięciem zaburzeń seksualnych (np. parafilie), jednak Hill i Preston (1996) zdecydowali się na rozszerzenie motywów podejmowania aktywności seksualnej także o bardziej społecznie zorientowane typy podniet, które również mogą motywować zachowanie seksualne. Opierając się na pracach m.in. Murraya (1938), zdecydowali się dodać na przykład motywy związane z doświadczaniem własnej władzy oraz władzy partnera podczas aktywności seksualnej. Zaproponowana przez autorów skali AMORE (Affective and Motivational Orientation Related to Erotic Arousal Questionnaire) hipoteza zakłada istnienie ośmiu podniet motywujących zachowanie seksualne człowieka: a) czucie się docenionym przez swojego partnera, b) okazywanie swojemu partnerowi, że się go docenia, c) uzyskanie ulgi w stresie lub negatywnych stanach psychicznych, d) zapewnienie troskliwości i ciepła poprzez interakcję seksualną w celu poprawy

stanu psychologicznego partnera, e) podniesienie poczucia posiadania osobistej władzy, f) doświadczenie władzy swojego partnera, g) doświadczenie przyjemności oraz h) prokreację (Hill i Preston, 1996).

CEL BADAŃ

Celem niniejszej pracy jest prezentacja serii badań podejmujących próbę adaptacji oryginalnego narzędzia AMORE (Hill i Preston, 1996). Badanie I miało na celu analizę psychometryczną polskiej wersji narzędzia oraz analizę zależności motywów podejmowania aktywności seksualnej z satysfakcją seksualną oraz płcią psychologiczną. Badanie II dotyczyło zależności motywów seksualnych ze zmiennymi charakteryzującymi życie seksualne jednostki takimi jak: wewnętrzna kontrola seksualności, ogólna motywacja do uprawiania seksu, lęk przed seksem, zewnętrzna kontrola seksualności, asertywność seksualna, orientacja wspólnotowa lub wymienna w relacjach seksualnych oraz częstotliwość aktywności seksualnej. Celem badania III była analiza zależności pomiędzy motywami seksualnymi a miarami pożądania seksualnego, samoopisami zachowania seksualnego oraz samoopisami stosowania antykoncepcji. Na końcu artykułu zaprezentowano analizy zbiorcze danych pochodzących z badań I, II i III dotyczące średnich wyników uzyskanych w poszczególnych podskalach, korelacji motywów seksualnych z wiekiem oraz różnic płciowych.

BADANIE I

CEL BADANIA

Celem badania I była analiza trzech stworzonych modeli zawierających różną liczbę itemów pochodzących z oryginalnej skali AMORE oraz wybór najlepiej dopasowanego. Dodatkowym celem badania była analiza zależności motywów podejmowania aktywności seksualnej z różnymi rodzajami satysfakcji seksualnej oraz płcią psychologiczną.

OPRACOWANIE POLSKIEJ WERSJI JĘZYKOWEJ

Do początkowej analizy użyte zostały 62 itemy pochodzące z oryginalnej wersji skali AMORE. Dokonano trzech niezależnych tłumaczeń oryginalnych pozycji, a następnie wybrano te, które były zgodne we wszystkich trzech tłumaczeniach. W przypadku braku zgodności (w odniesieniu do 25 pozycji) włączono te, których polskie brzmienie było krótsze i naturalniej brzmiące w ocenie 4 sędziów kompetentnych.

NARZĘDZIA BADAWCZE

- 1 Skala AMORE (*The Affective and Motivational Orientation Related to Erotic Arousal Questionnaire* – AMORE, Hill i Preston, 1996; tłum. własne)
2. Inwentarz Płci Psychologicznej – IPP (Kuczyńska, 1992)

Jest to polska adaptacja Bem Sex Role Inventory autorstwa Sandry Bem (1981), opracowana przez Alicję Kuczyńską. Płeć psychologiczna człowieka rozumiana jest jako spontaniczna gotowość do posługiwania się wymiarem płci w odniesieniu do siebie i świata. Kulturowo zdeterminowane wyobrażenie własnej osoby, koncepcja siebie jako kobiety lub mężczyzny to tożsamość płciowa (*gender identity*). Narzędzie składa się z 35 itemów; 15 z nich tworzy Skalę Kobiecości dotyczącą kulturowego stereotypu kobiecości. Są to na przykład: wrażliwy, troskliwy, łagodny. Kolejne 15 tworzy Skalę Męskości dotyczącą kulturowego stereotypu męskości. Są to przykładowo: dominujący, niezależny, rywalizujący. Kolejne 5 to pozycje buforowe. Badani ustosunkowują się do wymienionych cech na 5-punktowej skali (od 1 – „zupełnie taki nie jestem”, do 5 – „taki właśnie jestem”). Skale wchodzące w skład inwentarza mają zadowalającą rzetelność: Kobiecości $\alpha=.78$, Męskości $\alpha=.78$ (Kuczyńska, 1992).

3. Rozszerzona metryczka

Metryczka zawierała pytania dotyczące cech socjodemograficznych osób badanych (wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz rodzaj bliskiego związku).

GRUPA BADANA

W badaniu udział wzięło 387 osób: 195 kobiet (50.39%) oraz 192 mężczyzn (49.61%). Średnia wieku badanych wynosiła 26 lat ($SD=6.39$). Najmłodsza osoba miała 18 lat, a najstarsza 58. Wykształcenie podstawowe miało 7 osób (1.81%), wykształcenie zawodowe – 13 osób (3.36%), średnie – 207 badanych (53.49%), a wykształcenie wyższe – 160 osób (41.34%). Singlami pozostawało 71 badanych (18.35%), w związku nieformalnym krótszym niż rok pozostawało 57 osób (14.73%), w związku nieformalnym dłuższym niż rok – 173 ankietowanych (44.7%), a w związku małżeńskim – 78 badanych (20.15%). Osiem osób (2.07%) zaznaczyło, że znajduje się w innej sytuacji (separacja, wdowieństwo).

WYNIKI

Tabela 1 prezentuje wyniki badań i analiz nad polską wersją skali AMORE. Stworzono trzy modele zawierające różną liczbę itemów pochodzących z oryginalnej wersji skali AMORE. Model I zawierał od 5 do 10 itemów dla poszczególnych podskal zgodnie z wersją oryginalną, wskaźniki oceny parametru dla modelu I były nie niższe niż .382. Model II zawierał po 5 itemów dla każdej podskali. Do analizy w modelu II włączano itemy o wskaźniku oceny parametru nie niższym niż .653. Model III zawierał po 4 itemy dla każdej podskali. Do analizy

Tabela 1
Dopasowanie modelu I, II i III oraz wskaźnik Alfa Cronbacha dla poszczególnych podskal

	Model I	Model II	Model III
χ^2	$\chi^2(1806)=4538.59$	$\chi^2(717)=1628.69$	$\chi^2(441)=1035.80$
p	$p<.001$	$p<.001$	$p<.001$
χ^2/df	2.51	2.27	2.35
RMSEA	.066[.064; .068]	.057[.053; .061]	.059[.055; .064]
GFI	.740	.830	.860
AGFI	.690	.800	.830
NNFI	.800	.800	.896
CFI	.810	.908	.908
Akaike	12.585	4.765	3.142
Alfa Cronbacha			
1. Doświadczanie władzy partnera	.918	.887	.877
2. Docenianie partnera	.853	.784	.794
3. Złagodzenie stresu	.929	.908	.887
4. Prokreacja	.777	.848	.828
5. Wzmocnianie poczucia własnej władzy	.913	.874	.825
6. Docenianie przez partnera	.875	.857	.837
7. Okazywanie troski	.835	.834	.809
8. Przyjemność	.796	.796	.765

w modelu III włączano itemy o wskaźniku oceny parametru nie niższym niż .669. Model III okazał się najlepiej dopasowany, wskaźnik alfa Cronbacha wahał się dla poszczególnych podskal od .765 do .887. W kolejnych badaniach korzystano z itemów zawartych w III modelu, na jego podstawie została stworzona także ostateczna wersja narzędzia załączona w aneksie.

Motywy podejmowania aktywności seksualnej okazały się korelować z satysfakcją seksualną. Satysfakcja fizyczna korelowała z docenieniem partnera, byciem docenionym przez partnera, okazywaniem troski oraz przyjemnością jako motywami seksualnymi. Satysfakcja emocjonalna korelowała ujemnie z łagodzeniem stresu, prokreacją, byciem docenionym przez partnera oraz okazywaniem troski jako motywami seksualnymi. Satysfakcja z poczucia kontroli korelowała ujemnie z łagodzeniem stresu. Ogólna satysfakcja seksualna korelowała dodatnio z doświadczaniem władzy partnera, docenieniem partnera oraz przyjemnością jako motywami seksualnymi (Tabela 2).

Wykonano analizę regresji krokowej postępującej dla zmiennej ogólna satysfakcja seksualna. Stworzono modele regresyjny wyjaśniający wariancję zmiennej ogólna satysfakcja seksualna. Zastosowano metodę krokową postępującą, a otrzymany w jej wyniku model regresyjny zaprezentowano w Tabeli 3. Wśród predyktorów wyraża-

jących rodzaje motywów seksualnych istotne statystycznie okazały się: docenienie partnera, bycie docenionym przez partnera oraz przyjemność. Pozostałe natomiast ze względu na nieistotny statystycznie przyrost wyjaśnionej wariancji po ich dodaniu do modelu nie weszły do ostatecznego modelu regresji. Taki wynik wskazuje na istotność samej relacji panującej między kochankami dla satysfakcji seksualnej.

Motywy podejmowania aktywności seksualnej korelowały z płcią psychologiczną. Kobiecość psychologiczna korelowała dodatnio z doświadczaniem władzy partnera, docenieniem partnera oraz byciem docenionym przez partnera, natomiast korelacje ujemne zaobserwowano ze wzmacnianiem poczucia własnej władzy jako motywacją seksualną. Męskość psychologiczna korelowała dodatnio z doświadczaniem władzy partnera, łagodzeniem stresu, wzmacnianiem poczucia własnej władzy, okazywaniem troski, przyjemnością oraz ogólnym wynikiem w skali AMORE. Wyniki zaprezentowano w Tabeli 4.

BADANIE II

CEL BADANIA

Celem badania II była analiza zależności motywów podejmowania aktywności seksualnej ze zmiennymi charakteryzującymi życie seksualne jednostki takimi jak:

Tabela 2

Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z satysfakcją fizyczną, emocjonalną, wynikającą z poczucia kontroli oraz ogólną

Motywy AMORE	Satysfakcja fizyczna		Satysfakcja emocjonalna		Satysfakcja z poczucia kontroli		Satysfakcja ogólna	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
1 Doświadczanie władzy partnera	.074	.146	-.074	.144	.035	.490	.159	.002
2 Docenianie partnera	.240	<.001	-.043	.399	.094	.064	.185	<.001
3 Łagodzenie stresu	-.019	.716	-.193	<.001	-.118	.020	-.047	.361
4 Prokreacja	.035	.488	-.132	.010	-.093	.066	-.094	.065
5 Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.071	.161	-.079	.119	-.041	.418	.004	.939
6 Docenianie przez partnera	.116	.023	-.164	.001	-.096	.060	.005	.925
7 Okazywanie troski	.161	.001	-.129	.011	-.015	.772	.062	.224
8 Przyjemność	.191	<.001	-.061	.229	.028	.578	.133	.009
Wynik ogólny AMORE	.140	.006	-.176	.001	-.054	.287	.078	.128

Tabela 3

Regresja krokowa postępująca dla zmiennej ogólna satysfakcja seksualna

Predyktory	<i>b</i> *	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>R</i> ²
Motywacje seksualne					
Docenianie partnera	.270	4.301***	11.843***	3.383	.078
Docenianie przez partnera	-.221	-3.277**			
Przyjemność	.193	3.252**			

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Tabela 4
Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z kobiecością i męskością psychiczną

Motywy AMORE	Kobiecość		Męskość	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
1. Doświadczanie władzy partnera	.144	.004	.161	.001
2. Docenianie partnera	.331	<.001	-.037	.473
3. Złagodzenie stresu	-.088	.084	.107	.035
4. Prokreacja	.015	.764	.014	.779
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	-.124	.014	.303	<.001
6. Docenianie przez partnera	.117	.022	.099	.051
7. Okazywanie troski	.076	.137	.147	.004
8. Przyjemność	.054	.286	.178	<.001
Wynik ogólny AMORE	.085	.094	.188	<.001

wewnętrzna kontrola seksualności, ogólna motywacja do uprawiania seksu, lęk przed seksem, zewnętrzna kontrola seksualności, asertywność seksualna, orientacja wspólnotowa lub wymienna w relacjach seksualnych oraz częstotliwość aktywności seksualnej.

NARZĘDZIA BADAWCZE

1. Skala AMORE (*The Affective and Motivational Orientation Related to Erotic Arousal Questionnaire* – AMORE, Hill i Preston, 1996; tłum. własne)
2. Wielowymiarowy test seksualności (*The Multidimensional Sexuality Questionnaire*, MSQ) (Snell, Fisher i Walters, 1993; wersja polska: Janda, 2003) – jest narzędziem mierzącym 12 obszarów seksualności. Narzędzie w wersji oryginalnej osiągnęło oczekiwaną rzetelność (wartości α poszczególnych podskal przyjmują wartości .82 do .90) (Snell, Fisher i Walters, 1993). W niniejszym badaniu wykorzystano wersję skróconą składającą się z 4 następujących skal: Wewnętrzna Kontrola Seksualności, Zewnętrzna Kontrola Seksualności, Lęk przed Seksem oraz Motywacja do Uprawiania Seksu.
3. Test Związków Seksualnych (Hughes i Snell, 1990; wersja polska: Janda, 2003) – narzędzie to służy do mierzenia orientacji „wspólnotowej” lub „wymiennej” w relacji seksualnej. Test ten składa się z dwóch skal: Relacje Seksualne Oparte na Wymianie (RSOW) oraz Relacje Seksualne Jako Wspólnota (RSJW). Wysoki wynik w danej skali świadczy o wysokim natężeniu badanej cechy (Hughes i Snell, 1990).
4. Rozszerzona metryczka
Metryczka zawierała pytania dotyczące cech socjodemograficznych osób badanych (wiek, płeć, posiadanie dzieci) oraz życia seksualnego (aktualnej i pożądanej częstotliwości podejmowania kontaktów seksualnych).

GRUPA BADANA

W badaniu udział wzięło 156 osób: 85 kobiet (54.49%) oraz 71 mężczyzn (45.51%). Średnia wieku badanych to 37 lat ($SD=8.15$). Najmłodsza osoba miała 21 lat, a najstarsza 55. Wykształcenie zawodowe miało 14 osób (8,98%), średnie – 41 badanych (26,28%), a wykształcenie wyższe 101 osób (64.74%). Singlami pozostawało 19 badanych (12.18%), w związku nieformalnym krótszym niż rok pozostawało 8 osób (5.13%), w związku nieformalnym dłuższym niż rok – 35 ankietowanych (22.44%), a w związku małżeńskim – 92 badanych (58.97%). Dwie osoby (1.28%) zaznaczyły, że znajduje się w innej sytuacji (separacja, wdowieństwo).

WYNIKI

Zaobserwowano liczne korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z podskalami Wielowymiarowego testu seksualności. Najsilniejsze korelacje zaobserwowano między ogólną motywacją do podejmowania aktywności seksualnej a podskalami AMORE, asertywnością seksualną a wzmacnianiem poczucia własnej władzy jako motywem seksualnym ($r=.305$; $p<.001$) oraz wewnętrzną kontrolą seksualności a motywem docenienia partnera ($r=.392$; $p<.001$). Wyniki zaprezentowano w Tabeli 5.

W badaniu II nie zaobserwowano różnic w zakresie motywów podejmowania aktywności seksualnej pomiędzy osobami posiadającymi dzieci i bezdzietnymi. Wśród osób posiadających dzieci zaobserwowano dodatnią korelację jedynie z motywem prokreacji ($r=.202$; $p=.046$), zatem im więcej dana osoba posiadała dzieci, tym większą miała motywację do podejmowania aktywności seksualnej związaną z prokreacją.

Przeprowadzono także analizę korelacji motywów AMORE z podejściem wspólnotowym i wymiennym do relacji seksualnych. Zaobserwowano liczne korelacje. Najsilniej korelowało podejście wspólnotowe (RSJW) z docenieniem partnera ($r=.554$; $p<.001$) oraz przyjemno-

Tabela 5
Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z Wielowymiarowym testem seksualności

Motywy AMORE	Wewnętrzna kontrola seksualności		Motywacja do uprawiania seksu		Lęk przed seksem		Zewnętrzna kontrola seksualności		Asertywność seksualna	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
1. Doświadczanie władzy partnera	.171	.033	.330	<.001	.148	.065	.261	.001	.132	.100
2. Docenianie partnera	.392	<.001	.433	<.001	.030	.714	.011	.894	.188	.019
3. Złagodzenie stresu	.115	.152	.389	<.001	.184	.022	.246	.002	.206	.010
4. Prokreacja	-.175	.029	-.059	.466	.288	<.001	.233	.003	-.037	.650
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.223	.005	.432	<.001	.182	.023	.248	.002	.305	<.001
6. Docenianie przez partnera	.264	<.001	.414	<.001	.040	.624	.179	.025	.241	.002
7. Okazywanie troski	.215	.007	.348	<.001	.108	.179	.189	.018	.084	.297
8. Przyjemność	.381	<.001	.670	<.001	-.048	.555	.132	.100	.420	<.001
Wynik ogólny AMORE	.313	<.001	.526	<.001	.135	.093	.250	.002	.269	.001

Tabela 6
Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z Testem związków seksualnych

Motywy AMORE	RSOW		RSJW	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
1. Doświadczanie władzy partnera	.138	.086	.325	<.001
2. Docenianie partnera	.197	.014	.554	<.001
3. Złagodzenie stresu	.410	<.001	.227	.004
4. Prokreacja	.130	.105	-.075	.353
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.336	<.001	.250	.002
6. Docenianie przez partnera	.400	<.001	.482	<.001
7. Okazywanie troski	.244	.002	.424	<.001
8. Przyjemność	.357	<.001	.530	<.001
Wynik ogólny AMORE	.367	<.001	.477	<.001

Tabela 7
Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z częstotliwością aktywności seksualnej

Motywy AMORE	Aktualna częstotliwość aktywności seksualnej		POżądana częstotliwość aktywności seksualnej	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
1. Doświadczanie władzy partnera	.256	.001	.234	.003
2. Docenianie partnera	.097	.226	.096	.231
3. Złagodzenie stresu	.134	.096	.260	.001
4. Prokreacja	-.065	.420	-.115	.153
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.251	.002	.316	<.001
6. Docenianie przez partnera	.139	.082	.260	.001
7. Okazywanie troski	.210	.009	.263	.001
8. Przyjemność	.328	<.001	.524	<.001
Wynik ogólny AMORE	.264	.001	.324	<.001

ścią ($r=.530$; $p<.001$) jako motywami podejmowania aktywności seksualnej. Wyniki przedstawiono w Tabeli 6.

Przeprowadzono dodatkowo analizy motywów podejmowania aktywności seksualnej z aktualną i pożądaną częstotliwością podejmowania kontaktów seksualnych. Badani odpowiadali na pytanie: „Jak często dochodzi między Tobą a Twoim partnerem/Twoją partnerką do stosunku lub aktywności seksualnej?” Na skali: 0) w ogóle; 1) rzadziej niż raz w miesiącu; 2) raz na miesiąc; 3) raz na dwa tygodnie; 4) raz w tygodniu; 5) dwa razy w tygodniu; 6) trzy lub cztery razy w tygodniu; 7) raz dziennie; 8) częściej niż raz dziennie. Średni wynik aktualnej częstotliwości podejmowania kontaktów seksualnych to 5.62 ($SD=1.80$), natomiast średni wyniki pożądaną częstotliwość kontaktów seksualnych to 6.48 ($SD=1.65$). Różnica okazała się istotna statystycznie ($Z=7.556$; $p<.001$). Aktualna częstotliwość aktywności seksualnej korelowała najsilniej z przyjemnością jako motywem współżycia ($r=.328$; $p<.001$), pożądana częstotliwość aktywności seksualnej korelowała najsilniej również z przyjemnością ($r=.524$; $p<.001$). Wyniki zaprezentowano w Tabeli 7.

BADANIE III

CEL BADANIA

Celem badania III była analiza zależności pomiędzy skalami AMORE a miarami pożądania seksualnego, samoopisami zachowania seksualnego oraz samoopisami stosowania antykoncepcji. Pytania zaczerpnięto z oryginalnych badań Hill i Preston (1996).

NARZĘDZIA BADAWCZE

- 1 Skala AMORE (*The Affective and Motivational Orientation Related to Erotic Arousal Questionnaire* – AMORE; Hill i Preston, 1996; tłum. własne)
- 2 Ankieta dotycząca seksualności (Hill i Preston, 1996; tłum. własne).

Ankieta zawierała pytania wykorzystane w oryginalnych badaniach Hill i Preston (1996) dotyczące ceny pożądania seksualnego skonstruowane przez Becka i współpracowników (1991). Pytania te dotyczyły ogólnego pożądania seksualnego oraz wybranych zachowań podczas aktywności seksualnej. Ankieta zawierała także pytania dotyczące pobudliwości oraz typowej intensywności pożądania seksualnego. Pytania zaprezentowano w Tabeli 7.

3. Metryczka

Metryczka zawierała pytania dotyczące cech socjodemograficznych.

GRUPA BADANA

W badaniu udział wzięło 158 osób: 98 kobiet (62.03%) oraz 60 mężczyzn (37.97%). Średni wiek badanych to 26 lat ($SD=7.82$). Najmłodsza osoba miała 18 lat, a najstarsza 67. Wykształcenie podstawowe miało 9 osób (5.7%), zawodowe – 3 osoby (1.9%), średnie – 86 badanych (54.43%), a wykształcenie wyższe – 60 osób (37.97%). Na wsi mieszkało 17 osób (10.76%), w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców – 49 badanych (31.01%), w miastach od 10 do 100 tys. mieszkańców – 72 osoby (45.57%), a w

Tabela 8

Średnie, odchylenia standardowe i przedziały zmiennych pożądania seksualnego

Zmienna	M	SD	Przedział
Jak łatwo podniecasz się seksualnie w sensie fizycznym?	3.20	1.10	1–5
Jak łatwo podniecasz się seksualnie w sensie emocjonalnym?	3.17	1.16	1–5
Ile twoim zdaniem myślisz lub fantazjujesz na temat seksu?	3.32	.99	1–5
Jak często doświadczasz pożądania seksualnego?	5.30	1.79	1–8
Jak często odczuwasz pożądanie seksualne bez angażowania się w jakiegoś rodzaju zachowanie seksualne (np. stosunek seksualny lub masturbację)?	2.96	1.04	1–5
Jak silny jest Twój popęd płciowy?	2.67	1.05	1–5
Czy zdarza Ci się masturbować?	2.17	1.03	1–4
Skłonność do inicjowania aktywności seksualnej	2.94	.97	0–5
Skłonność do dominacji podczas aktywności seksualnej	1.82	.75	1–3
Skłonność do realizowania własnych fantazji seksualnych	3.42	1.72	0–6
Czy zdarza Ci się uprawiać niestandardowe rodzaje seksu (np.: seks oralny, analny)?	3.00	1.26	1–5
Czy używasz zabawek/gadżetów erotycznych w swoim życiu seksualnym?	1.53	.83	1–5
Czy zdarza Ci się stosować stosunek przerywany?	1.59	.49	1–2
Czy stosujesz antykoncepcję?	3.72	1.68	1–5
Czy stosujesz prezerwatywy?	3.09	1.77	1–5

miastach powyżej 100 tys. mieszkańców – 20 badanych (12.66%). Singlami pozostawało 29 badanych (18.35%), w związku nieformalnym krótszym niż rok pozostawało 28 osób (17.72%), w związku nieformalnym dłuższym niż rok – 70 ankietowanych (44.3%), a w związku małżeńskim – 29 badanych (18.36%). 2 osoby (1.27%) zaznaczyły, że znajdują się w innej sytuacji (separacja, wdowieństwo).

WYNIKI

Tabela 8 prezentuje statystyki opisowe dla zmiennych charakteryzujących życie seksualne. Tabela 9 prezentuje wyniki regresji krokowej postępującej dla zmiennych dotyczących popędu seksualnego, w przypadku których predyktorami były motywy podejmowania aktywności seksualnej. W Tabeli 10 zaprezentowano wyniki regresji krokowej postępującej dla zmiennych dotyczących zachowań podczas aktywności seksualnej. Nie zaobserwowano istotnych statystycznie prorektorów praktykowania stosunku przerywanego z grupy motywów seksualnych. Analizy przeprowadzono z użyciem regresji logistycznej.

WYNIKI ZBIORCZE Z BADAŃ I, II I III

CEL BADANIA

Celem analiz zbiorczych było zaprezentowanie średnich wyników uzyskiwanych w badaniach z wykorzystaniem skali AMORE na możliwie największej badanej grupie, porównanie średnich wyników uzyskiwanych przez kobiety i mężczyzn oraz porównanie zmian wraz z upływem lat w motywacjach seksualnych.

NARZĘDZIA BADAWCZE

- 1 Skala AMORE (*The Affective and Motivational Orientation Related to Erotic Arousal Questionnaire* – AMORE; Hill i Preston, 1996; tłum. własne)
2. Metryczka zawierała pytania dotyczące cech socjo-demograficznych osób badanych (wiek, płeć).

GRUPA BADANA

W badaniu udział wzięło 701 osób: 378 kobiet (53.92%) oraz 323 mężczyzn (46.08%). Średnia wieku badanych to 28.36 lat ($SD=8.52$). Najmłodsza osoba miała 18 lat,

Tabela 9
Regresja krokowa postępująca dla zmiennych dotyczących popędu seksualnego

Predyktory	<i>b</i> *	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>R</i> ²
Jak łatwo podniecasz się w sensie fizycznym?					
Przyjemność	.254	3.222**	22.129***	3.154	.288
Złagodzenie stresu	.384	4.620***			
Prokreacja	-.163	-2.253*			
Jak łatwo podniecasz się seksualnie w sensie emocjonalnym?					
Złagodzenie stresu	.302	3.939***	23.954***	2.155	.226
Przyjemność	.278	3.629***			
Ile twoim zdaniem myślisz lub fantazjujesz na temat seksu?					
Przyjemność	.353	4.65***	26.281***	2.155	.244
Złagodzenie stresu	.245	3.225**			
Jak często doświadczasz pożądania seksualnego?					
Przyjemność	.204	2.391*	11.298***	3.154	.164
Złagodzenie stresu	.213	2.606*			
Prokreacja	-.199	-2.534*			
Jak często odczuwasz pożądanie seksualne bez angażowania się w jakiegoś rodzaju zachowanie seksualne (np. stosunek seksualny lub masturbację)?					
Przyjemność	.264	3.987***	27.299***	3.154	.335
Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.211	2.454*			
Jak silny jest twój popęd płciowy?					
Przyjemność	.308	3.987***	27.299***	3.154	.335
Złagodzenie stresu	.225	2.762**			
Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.188	2.149*			

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabela 10
Regresja krokowa postępująca dla zmiennych dotyczących zachowań seksualnych

Predyktory	<i>b</i> *	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>R</i> ²
Czy zdarza Ci się masturbować					
Złagodzenie stresu	.371	5.062***	16.096***	2.155	.161
Prokreacja	-.213	-2.900**			
Skłonność do inicjowania aktywności seksualnej					
Wzmacnianie poczucia własnej władzy	-.190	-2.410*	5.810*	1.156	.030
Skłonność do dominacji podczas aktywności seksualnej					
Wzmacnianie poczucia własnej władzy	-.582	-6.685***	15.269***	3.154	.214
Doświadczanie władzy partnera	.256	3.222**			
Docenianie przez partnera	.213	2.563*			
Skłonność do realizowania własnych fantazji seksualnych					
Przyjemność	.378	5.072***	21.887***	2.155	.210
Prokreacja	-.187	-2.506*			
Czy zdarza Ci się uprawiać niestandardowe rodzaje seksu (np.: seks oralny, analny)?					
Przyjemność	.248	2.827**	15.340***	2.155	.154
Okazywanie troski	.213	2.425*			
Czy używasz zabawek/gadżetów erotycznych w swoim życiu seksualnym?					
Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.199	2.233*	9.550***	2.155	.098
Przyjemność	.180	2.017*			
Czy stosujesz antykoncepcję?					
Przyjemność	.193	2.453*	6.016*	1.156	.031
Czy stosujesz prezerwatywy?					
Przyjemność	.181	2.303*	5.310*	1.156	.027

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

a najstarsza 67. Wykształcenie podstawowe miało 16 osób (2.28%), zawodowe – 30 osób (4.28%), średnie – 334 badanych (47.65%), a wykształcenie wyższe – 321 osób (45.79%). Singlami pozostawało 119 badanych (16.98%), w związku nieformalnym krótszym niż rok pozostawało 93 osób (13.27%), w związku nieformalnym dłuższym niż rok – 278 ankietowanych (39.65%), a w związku małżeńskim – 199 badanych (28.39%). Dwanaście osób (1.71%) zaznaczyło, że znajduje się w innej sytuacji (separacja, wdowieństwo, to skomplikowane).

WYNIKI

Tabela 11 prezentuje średnie i odchylenia standardowe dla podskal uzyskane łącznie w I, II i III badaniu. Najpopularniejszym motywem podejmowania aktywności seksualnej okazało się docenienie partnera ($M=3.675$; $SD=.875$), najrzadszym natomiast prokreacja ($M=1.63$; $SD=.734$). Średni wynik w skali to 2.84 ($SD=.64$).

Tabela 12 prezentuje porównanie motywów podejmowania aktywności seksualnej u kobiet i mężczyzn. Mężczyźni osiągnęli wyższe wyniki w zakresie złago-

Tabela 11
Średnie i odchylenia standardowe dla motywów podejmowania aktywności seksualnej

Motywy AMORE	<i>M</i>	<i>SD</i>
1. Doświadczanie władzy partnera	2.985	1.039
2. Docenianie partnera	3.675	.875
3. Złagodzenie stresu	2.341	.989
4. Prokreacja	1.630	.734
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	2.557	.943
6. Docenianie przez partnera	2.970	.958
7. Okazywanie troski	3.062	.906
8. Przyjemność	3.503	.895
Wynik ogólny AMORE	2.840	.640

dzenia stresu, wzmacniania poczucia własnej władzy, bycia docenionym przez partnera, okazywania troski oraz przyjemności jako motywów seksualnych niż kobiety. Kobiety uzyskały wyższe wyniki jedynie w zakresie doświadczania władzy partnera niż mężczyźni. Jednak wielkości efektu były małe (Glass, 1976).

Tabela 12
Porównanie motywów podejmowania aktywności seksualnej u kobiet i mężczyzn

	Kobiety (N=378)		Mężczyźni (N=323)		U	Z	p	r*
	M	SD	M	SD				
1. Doświadczanie władzy partnera	3.046	1.081	2.914	.986	55459.5	2.091	.037	.079
2. Docenianie partnera	3.658	.935	3.694	.799	60413.0	.237	.813	.009
3. Złagodzenie stresu	2.215	.941	2.490	1.024	51665.0	-3.510	<.001	-.133
4. Prokreacja	1.603	.732	1.662	.736	57888.5	-1.182	.237	-.045
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	2.394	.899	2.747	.958	47651.5	-5.012	<.001	-.189
6. Docenianie przez partnera	2.893	.977	3.061	.928	54823.5	-2.328	.020	-.088
7. Okazywanie troski	2.925	.921	3.221	.863	49187.5	-4.437	<.001	-.168
8. Przyjemność	3.406	.940	3.617	.827	53821.5	-2.703	.007	-.102
Wynik ogólny AMORE	2.770	.660	2.930	.610	52642.0	-3.145	.002	-.119

* Estymator wielkości efektu zaproponowany przez Glassa (1976)

Tabela 13
Korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z wiekiem wśród kobiet i mężczyzn

	Kobiety (N=378)		Mężczyźni (N=323)		Ogółem (N=701)	
	r	p	r	p	r	p
1. Doświadczanie władzy partnera	-.217	<.001	-.236	<.001	-.227	<.001
2. Docenianie partnera	-.189	<.001	-.038	.493	-.121	.001
3. Złagodzenie stresu	-.031	.548	-.014	.797	-.013	.737
4. Prokreacja	.051	.322	.054	.329	.056	.138
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	-.088	.088	-.136	.014	-.099	.009
6. Docenianie przez partnera	-.123	.017	-.055	.322	-.085	.024
7. Okazywanie troski	-.086	.095	-.127	.022	-.090	.017
8. Przyjemność	-.131	.011	-.079	.158	-.096	.011
Wynik ogólny AMORE	-.163	.001	-.124	.026	-.134	<.001

Tabela 13 prezentuje korelacje motywów podejmowania aktywności seksualnej z wiekiem, z uwzględnieniem płci. Kobiety częściej doświadczały wraz z wiekiem spadku motywacji do podejmowania aktywności, jednak wszystkie zaobserwowane korelacje są nikłe lub słabe (Guilford, 1942).

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Wśród predyktorów satysfakcji seksualnej wyrażających rodzaje motywów seksualnych istotnie statystycznie okazały się: docenienie partnera, bycie docenionym przez partnera oraz przyjemność. Takie wyniki są zgodne z badaniami, które wskazują, jak bardzo istotna jest sama relacja emocjonalna między partnerami dla satysfakcji seksualnej, szczególnie u kobiet. Badania Bancrofta (2011), w których pytano kobiety o elementy istotne dla ich poczucia satysfakcji seksualnej, dostarczyły interesujących danych. Odpowiedzi uzyskane na pytanie

o elementy istotne dla poczucia satysfakcji seksualnej, począwszy od najwyższej ocenianych, to: „czuć się emocjonalnie blisko partnera”, „zadowolenie seksualne partnera”, „swobodnie rozmawiać z partnerem o sprawach seksu” i na końcu „mieć orgazm”. Kolejność ta pokazuje, jak ważna jest dla kobiet relacja z partnerem w odniesieniu do stosunkowo nieistotnego orgazmu, który pojawił się na końcu wymienianych elementów (Bancroft, 2011). Badania Mandal i Kocur (2015) pokazały, że poczucie władzy w relacji z partnerem (rozumiane jako percepcja własnej zdolności do wpływania na inną osobę) u kobiet jest powiązane z satysfakcją seksualną.

Najpopularniejszym motywem podejmowania aktywności seksualnej okazało się docenienie partnera, a na drugim miejscu znalazła się przyjemność. Takie wyniki są zbliżone do wyników badań Meston i Buss (2007), gdzie item „Chciałem okazać uczucia mojemu partnerowi” znalazł się na 4 miejscu u kobiet i 5 wśród mężczyzn jako najpopularniejsza przyczyna podejmowania kon-

taktów seksualnych (z 23 możliwych). W tych badaniach w pierwszej dziesiątce znalazły się elementy związane z relacją, jak i z fizyczną przyjemnością.

Mężczyźni osiągnęli wyższe wyniki niż kobiety w zakresie złagodzenia stresu, wzmacniania poczucia własnej władzy, bycia docenionym przez partnera, okazywania troski oraz przyjemności jako motywów seksualnych. Kobiety uzyskały wyższe wyniki jedynie w zakresie doświadczania władzy partnera jako motywacji seksualnej. Jednak wielkości efektu były małe (Glass, 1976). Wyniki te są zgodne z stereotypowym wzorcem kobiecości i męskości (por. Mandal, 2000, 2003, 2008; Brannon, 1999). Mężczyźni przejawiają ogólnie większe zainteresowanie seksem, kobiety natomiast poszukują potwierdzenia władzy posiadanej przez ich partnerów również w relacji seksualnej.

Aktualna częstotliwość aktywności seksualnej korelowała najsilniej z przyjemnością jako motywem współżycia. Natomiast przyjemność jako motywacja seksualna korelowała z satysfakcją seksualną. Trzy wyżej wymienione elementy są ze sobą powiązane. Badania Laumann i wsp. (1994) pokazały związki częstotliwości aktywności seksualnej z satysfakcją seksualną. Osoby częściej uprawiające aktywność seksualną były też bardziej z niej zadowolone. Badanie to jednak nie odpowiada na pytanie, co jest przyczyną, a co skutkiem. Być może rolę odgrywa tu również dodatnie sprzężenie zwrotne. Dodatkowo osoba, która często współżyje, a współżycie jest dla niej satysfakcjonujące, może mieć wyższą motywację przyjemności, ponieważ wie, że podczas stosunku seksualnego tę przyjemność może osiągnąć. Osoba, która doświadcza niesatysfakcjonujących stosunków, taką motywację może mieć obniżoną.

Predyktorem masturbacji okazało się złagodzenie stresu jako motywacja seksualna. Taki wynik może wskazywać na większy problem doświadczania stresu w pewnej grupie badanych. Masturbacja jest jedną z form rozładowywania napięcia również pozaseksualnego. W badaniu przeprowadzonym na grupie 765 kobiet stosunkowo często pojawiały się odpowiedzi na pytanie o powody masturbacji takie jak: rozładowanie napięcia, gniew czy ułatwienie zasypiania (Bowman, 2014). Badanie przeprowadzone w Portugalii również na grupie kobiet ($N=3687$) pokazało, że na pytanie o powody masturbacji 32% badanych wymieniało radzenie sobie ze stresem, a 20% ułatwienie w zasypianiu (Carvalho i Leal, 2013). Wyniki takich badań dowodzą silnych związków masturbacji z radzeniem sobie ze stresem.

Najrzadszym motywem podejmowania aktywności seksualnej okazała się prokreacja. Oryginalne badania Hill i Preston (1996) pokazały prokreację jako najmniej popularny motyw podejmowania aktywności seksualnej. W ich badaniach prokreacja korelowała bardzo nisko z pozostałymi motywami aktywności seksualnej – wydaje się ona być pojęciowo bardzo odmienna od pozostałych wymiarów motywów seksualnych. Co więcej, zawartość itemów budujących podskale dotyczącą prokreacji sugeruje,

że bada ona zupełnie odmienny powód angażowania się w aktywność seksualną – nie związany z pożądaniem seksualnym lub popędem płciowym (Hill i Preston, 1996).

Analizy współzmienności motywacji seksualnej z wiekiem pokazały, że kobiety częściej niż mężczyźni doświadczają spadku motywacji do podejmowania aktywności seksualnej wraz z wiekiem, jednak wszystkie zaobserwowane korelacje były nikle lub słabe (Guilford, 1942). W badaniu podłużnym z udziałem 261 mężczyzn i 241 kobiet w wieku 45–71 lat zaobserwowano istotnie większy spadek aktywności seksualnej i zainteresowania seksem wśród kobiet niż mężczyzn (Pfeiffer i Davis, 1972; Pfeiffer i Verwoerd, 1972). Jednak wydaje się, iż pewne normy kulturowe mają istotny wpływ na taki stan rzeczy. Należy podkreślić fakt, iż to mężczyźni doświadczają silniejszego spadku fizycznej sprawności seksualnej niż kobiety. Duże międzynarodowe badanie postaw i zachowań seksualnych (*Global Study of Sexual Attitudes and Behaviours*), choć krytykowane za dobrą metodologię, pokazało, że mężczyźni wraz z wiekiem doświadczali silniejszych problemów z erekcją, trudności w osiągnięciu orgazmu oraz braku zainteresowania seksem, natomiast u kobiet zaobserwowano jedynie trudności w nawilżaniu pochwy. Kolejne duże badanie dotyczące seksualności osób starszych przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych (NFO, 1999) ujawniło istotne różnice płciowe w zakresie częstości myśli seksualnych. Myśli seksualnych raz dziennie lub częściej doświadczają kolejno 43.3% mężczyzn i 8.8% kobiet w wieku 45–59; 18.1% i 8.8% w wieku 60–74 oraz 9.1% i 1.2% powyżej 75 lat.

PODSUMOWANIE

Badania i analizy nad podejmowaniem aktywności seksualnej przez ludzi pokazują, jak bardzo temat ten jest złożony i wielowymiarowy. Relatywna nieistotność prokreacyjnego aspektu motywacji seksualnej kładzie nacisk na aspekt społeczno-relacyjny. Jak pokazują badania, podejmowanie kontaktów seksualnych pełni wiele funkcji społecznych, począwszy od okazania troski dla partnera w bliskim związku, a kończąc na uzyskaniu władzy.

LITERATURA

- Agmo, A. (1999). Sexual motivation – an inquiry into events determining the occurrence of sexual behavior. *Behavioral Brain Research*, 105, 1, 129-150.
- Alexander, G.M., Packard, M.G., Hines, M. (1994). Testosterone has rewarding affective properties in male rats: implications for the biological basis of sexual motivation. *Behavioral Neuroscience*, 108, 2, 424-428.
- Bancroft, J. (1995). Sexual motivation and behaviour. W: B. Parkinson (red.), A.M. Coleman (red.), *Emotion and motivation* (s. 58-75). Nowy Jork: Longman.
- Bancroft, J. (2011). *Seksualność człowieka*. Wrocław: Elsevier Urban and Partner.

- Beck, J.G., Bozman, A.W., Qualtrough, T. (1991). The experience of sexual desire: Psychological correlates in a college sample. *The Journal of Sex Research*, 28, 3, 443-456.
- Bem, S.L. (1981). *Bem sex-role inventory: Professional manual*. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Brannon, L. (1999). *Psychologia rodzaju: kobiety i mężczyźni – podobni czy różni*. Gdańsk: GWP.
- Bowman, C.P. (2014). Women's Masturbation: Experiences of Sexual Empowerment in a Primarily Sex-Positive Sample. *Psychology of Women Quarterly*, 38, 3, 363-378.
- Carroll, J.L., Volk, K.D., Hyde, J.S. (1985). Differences between males and females in motives for engaging in sexual intercourse. *Archives of Sexual Behavior*, 14, 2, 131-139.
- Carvalho, A., Leal, I. (2013). Masturbation among women: Associated factors and sexual response in a Portuguese community sample. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 39, 4, 347-367.
- Denney, N.W., Field, J.K., Quadagno, D. (1984). Sex differences in sexual needs and desires. *Archives of Sexual Behavior*, 13, 3, 233-245.
- Emmons, R.A. (1989). The Personal Striving Approach to Personality. W: L.A. Pervin (red.), *Goal concepts in personality and social psychology* (s. 87-126). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- El-Hage, G., Eden, J.A., Zoa Manga, R. (2007). A double-blind, randomized, placebo-controlled trial of the effect of testosterone cream on the sexual motivation of menopausal hysterectomized women with hypoactive sexual desire disorder. *Climacteric*, 10, 4, 335-343.
- Everitt, B.J. (1990). Sexual motivation: a neural and behavioural analysis of the mechanisms underlying appetitive and copulatory responses of male rats. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 14, 217-232.
- Franken, R.E. (2005). *Psychologia motywacji*. Gdańsk: GWP.
- Glass, G.V. (1976). Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educational Researcher*, 5, 10, 3-8.
- Grammer, K., Renninger, L., Fischer, B. (2004). Disco clothing, female sexual motivation, and relationship status: Is she dressed to impress? *Journal of Sex Research*, 41, 1, 66-74.
- Guilford, J.P. (1942). *Fundamental statistics in psychology and education*. New York: McGraw-Hill.
- Heckhausen, H. (1991). *Motivation and action*. Berlin: Springer-Verlag.
- Higgins, E.T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52, 12, 1280-1300.
- Hill, C.A., Preston, L.K. (1996). Individual differences in the experience of sexual motivation: Theory and measurement of dispositional sexual motives. *Journal of Sex Research*, 33, 1, 27-45.
- Hughes, T.G., Snell, W.E. (1990). Communal and exchange approaches to sexual relations. *Annals of Sex Research*, 3, 2, 149-163.
- Hull, E.M., Du, J., Lorrain, D.S., Matuszewich, L. (1995). Extracellular dopamine in the medial preoptic area: implications for sexual motivation and hormonal control of copulation. *Journal of Neuroscience*, 15, 11, 7465-7471.
- Janda, L.H. (1998). Love and sex tests: 24 revealing love, sex and relationship tests developed by psychologists. [wyd. pol. (2003). *Twój miłosny autoportret: 24 testy psychologiczne dotyczące miłości, seksu i związków*. Przel. M. Adamkiewicz. Warszawa: Jacek Santorski].
- Jones, A., Hwang, D.J., Duke, C.B., He, Y., Siddam, A., Miller, D.D., Dalton, J.T. (2010). Nonsteroidal selective androgen receptor modulators enhance female sexual motivation. *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics*, 334, 2, 439-448.
- Kinsey, A.C., Pomeroy, W.B., Martin, C.E., Gebhard, P.H. (1953). *Sexual behavior in the human female*. Philadelphia: W.B. Saunders Co.
- Klusmann, D. (2002). Sexual Motivation and the Duration of Partnership. *Archives of Sexual Behavior*, 31, 3, 275-287.
- Kuczyńska, A. (1992). *Inwentarz do oceny płci psychologicznej. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Laumann, E.O., Gagnon, J.H., Michael, R.T., Michaels S. (1994). *The social organization of sexuality: sexual practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press.
- Leigh, B.C. (1989). Reasons for having and avoiding sex: Gender, sexual orientation, and relationship to sexual behavior. *The Journal of Sex Research*, 26, 2, 199-209.
- López, H.H., Olster, D.H., Ettenberg, A. (1999). Sexual motivation in the male rat: The Role of primary incentives and copulatory experience. *Hormones and Behavior*, 36, 2, 176-185.
- Mandal, E. (2000). *Podmiotowe i interpersonalne konsekwencje stereotypów związanych z płcią*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Mandal, E. (2003). *Kobiecość i męskość: popularne opinie a badania naukowe*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Mandal, E. (2008). *Miłość, władza i manipulacja w bliskich związkach*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mandal, E., Kocur, D. (2015). Poczucie władzy a poczucie satysfakcji seksualnej w intymnych relacjach. *Seksuologia Polska*, 13, 1, 1-7.
- Masters, W.H., Johnson, V.E. (1966). *Human sexual response*. Boston: Little & Brown.
- Meston, C.M., Buss, D.M. (2007). Why Humans Have Sex. *Archives of Sexual Behavior*, 36, 4, 477-507.
- Moses, J., Loucks, J.A., Watson, H.L., Matuszewich, L., Hull, E.M. (1995). Dopaminergic drugs in the medial preoptic area and nucleus accumbens: effects on motor activity, sexual motivation, and sexual performance. *Pharmacology Biochemistry and Behavior*, 51, 4, 681-686.
- Mullen, B., Johnson, C. (1990). *The psychology of consumer behaviour*. Lawrence Erlbaum. New Jersey: Hillsdale.
- Murray, H.A. (1938). *Explorations in personality*. New York: Oxford University Press.
- NFO Research INC. (1999). AARP/Modern Maturity Sexuality Study.
- Pfeiffer, E., Davis, G.C. (1972). Determinants of Sexual Behavior in Middle and Old Age. *Journal of the American Geriatrics Society*, 20, 4, 151-158.
- Pfeiffer, E., Verwoerdt, A., Davis, G.C. (1972). Sexual Behavior in Middle Life. *American Journal of Psychiatry*, 128, 10, 1262-1267.
- Singer, B., Toates, F.M. (1987). Sexual motivation. *Journal of Sex Research*, 23, 4, 481-501.
- Snell, W.E., Fisher, T.D., Walters, A.S. (1993). The multidimensional sexuality questionnaire: An objective self-report measure of psychological tendencies associated with human sexuality. *Annals of Sex Research*, 6, 1, 27-55.

Tiefer, L. (1991). Historical, scientific, clinical, and feminist criticisms of „The Human Sexual. Response Cycle” Model. *Annual Review of Sex Research*, 2, 1, 1-23.
 Whalen, R.E. (1966). Sexual motivation. *Psychological Review*, 73, 2, 151-163.

Wallen, K. (2001). Sex and context: Hormones and primate sexual motivation. *Hormones and Behavior*, 40, 339-357.
 Whitley, B.E. (1988). The relation of genderrole orientation to sexual experience among college students. *Sex Roles*, 19, 9-10, 619-638.

ANEKS

SKALA AMORE

(Hill i Preston, 1996, polska wersja: Kocur, 2019)

Instrukcja: Proszę, odpowiedz na wszystkie pytania najlepiej, jak potrafisz. Jeśli nie jesteś pewien/pewna którejś odpowiedzi, proszę, wpisz najbardziej pasującą. To ważne, aby odpowiedzieć na wszystkie pytania. Nie ma złych ani dobrych odpowiedzi, nie ma też podchwytliwych pytań. Wpisz odpowiedź do kolumny po lewej stronie. Wykorzystaj skalę poniżej:

1	2	3	4	5
zupełnie do mnie nie pasuje	słabo do mnie pasuje	trochę do mnie pasuje	raczej do mnie pasuje	bardzo do mnie pasuje

1	Często czuję potrzebę bycia zdominowanym/(-a) przez partnera/partnerkę, kiedy uprawiamy seks lub snujemy fantazje erotyczne.
2	Jednym z głównych powodów, dla których lubię seks z moim partnerem/moją partnerką, jest to, że mogę przekazać mu/jej, jak bardzo mi na nim/niej zależy i jak bardzo go/ją cenię.
3	Często mam ochotę fantazjować o seksie lub wyrażać siebie poprzez seks, kiedy życie się nie układa i chcę poprawić swój obraz w swoich oczach.
4	Często kiedy uprawiam seks lub snuję fantazje, bardzo podnieca mnie myśl, że może to doprowadzić do śpłodzenia dziecka.
5	Często mam poczucie wyższości i mocy, kiedy wyrażam siebie poprzez seks.
6	Często kiedy chcę poczuć, że ktoś o mnie dba i się o mnie troszczy, seksualny kontakt z partnerem/partnerką okazuje się jednym z najlepszych sposobów.
7	Często seks jest najprzyjemniejszy, kiedy pomaga partnerowi/partnerce zapomnieć o jego/jej problemach i bardziej cieszyć się życiem.
8	Myślę, że seks i fantazje erotyczne to pod wieloma względami jedne z najbardziej podniecających i satysfakcjonujących rzeczy, jakich doświadczam.
9	Często podnieca mnie, kiedy partner/partnerka przejmuje inicjatywę i zachowuje się władczo podczas seksu lub w fantazjach erotycznych.
10	Jednym z aspektów seksu przynoszącym największe zadowolenie jest wyrażanie intensywności uczuć do partnera/partnerki podczas seksu.
11	Kiedy wszystko idzie źle, podejmowanie jakichś zachowań seksualnych często znacznie poprawia moje spojrzenie na świat.
12	Najbardziej lubię seks wtedy, gdy razem z partnerem/partnerką staramy się o dziecko.
13	Wyrażenie siebie poprzez seks zwykle sprawia, że czuję się silny/(-a) i wiem, że mam nad wszystkim kontrolę.
14	Często mam ochotę na seks z partnerem/partnerką, kiedy chcę poczuć, że ktoś mnie rozumie i kiedy chcę być z tą osobą sam na sam.
15	Często kiedy mój partner/moja partnerka ma zły dzień lub jest niezadowolony/(-a) z jakiegoś powodu, próbuję poprawić mu/jej humor poprzez wspólne intymne chwile.
16	Bardzo cenię seks jako sposób na przyjemne spędzanie czasu i dodanie szczypty szaleństwa do mojego życia.
17	To bardzo podniecające, kiedy partner/partnerka staje się niezwykle wymagający/(-a) i nagły/(-a) w czasie seksu lub w fantazjach erotycznych, tak jakby chciał/(-a) całkowicie mnie posiadać.
18	Jednym z najlepszych aspektów seksu są momenty, kiedy widzę, że mój partner/moja partnerka naprawdę potrzebuje miłości i czułości, jakie wiążą się ze zbliżeniem.
19	Często kiedy czuję się nieszczęśliwy/(-a) lub w depresji, myślenie o seksie i sam seks sprawia, że czuję się lepiej.
20	Chciałbym/chciałabym uprawiać seks głównie wtedy, kiedy chodzi o śpłodzenie dziecka.
21	Często poczucie kontroli nad partnerem seksualnym/partnerką seksualną jest upajające.

22	Kiedy chcę mieć poczucie przynależności i połączenia, wybieram seks jako dobry sposób kontaktu z partnerem/partnerką.
23	Czuję dużą satysfakcję, kiedy mogę pomóc partnerowi/partnerce przetrwać trudny okres poprzez okazanie mu/jej troski i seksualną bliskość.
24	Figlarność i zabawa podczas seksu są dla mnie niezwykle podniecające.
25	Szczególnie podnieca mnie poczucie bycia zdominowanym/(-ą) i kontrolowanym/(-ą) przez partnera/partnerkę podczas seksu lub w fantazjach erotycznych.
26	Uczucie bliskości emocjonalnej, jakiego doświadczam podczas seksu z partnerem/partnerką, to jeden z najbardziej satysfakcjonujących sposobów, by odczuć, że jest się cenionym.
27	Kiedy wszystko idzie źle, myślenie o seksie lub robienie czegoś o kontekście seksualnym bardzo poprawia mi humor i pomaga przez chwilę zapomnieć o problemach.
28	Jednym z głównych powodów, dla których uprawiam seks, jest chęć posiadania dzieci.
29	Często czuję się pobudzony/(-a), kiedy podczas seksu z partnerem/partnerką wydaję polecenia i kontroluję sytuację.
30	Często czuję potrzebę wyrażenia potrzeby emocjonalnej bliskości i intymności poprzez seks lub fantazje erotyczne z partnerem/partnerką.
31	Dla mnie bardzo satysfakcjonującym aspektem seksu jest to, że pomaga partnerowi/partnerce poprawić stosunek do samego/samej siebie.
32	Doświadczanie napięcia seksualnego i energii seksualnej to pod wieloma względami najbardziej ekscytujące i najważniejsze aspekty życia seksualnego i fantazji erotycznych.

AMORE KLUCZ

	rzetelność	itemy
1. Doświadczanie władzy partnera	.877	1, 9, 17, 25
2. Docenianie partnera	.794	2, 10, 18, 26
3. Złagodzenie stresu	.887	3, 11, 19, 27
4. Prokreacja	.828	4, 12, 20, 28
5. Wzmacnianie poczucia własnej władzy	.825	5, 13, 21, 29
6. Docenianie przez partnera	.837	6, 14, 22, 30
7. Okazywanie troski	.809	7, 15, 23, 31
8. Przyjemność	.765	8, 16, 24, 32

